

บทที่ 6

การตั้งจุดมุ่งหมายและการตัดสินใจในการผลิตของเกษตรกร

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษาระดับปริมาณซึ่งได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรในพื้นที่ศึกษาจำนวน 92 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งมีเนื้อหาเน้นการตั้งจุดมุ่งหมายและการตัดสินใจในการผลิตของเกษตรกร ผลการวิเคราะห์สามารถจำแนกการนำเสนอเป็นหัวข้อต่างๆดังต่อไปนี้

1. พื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร
2. การตั้งจุดมุ่งหมายในการผลิตของเกษตรกร
3. การตัดสินใจในการผลิตของเกษตรกร
4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมกับการตั้งจุดมุ่งหมายในการผลิต
5. ความสัมพันธ์ระหว่างการตั้งจุดมุ่งหมายในการผลิตกับการตัดสินใจเลือกระบบการผลิต
6. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมกับการตัดสินใจเลือกระบบการผลิต

1. พื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคมของเกษตรกร

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์และครัวเรือน

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาได้พิจารณาถึงเพศ อายุ การศึกษาและจำนวนสมาชิกวัยแรงงานของครัวเรือน ผลการวิเคราะห์สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้ (ตาราง 6)

เพศ กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่ทำการศึกษาคือเพศชายและหญิงในอัตราส่วนร้อยละ 50 เท่ากัน โดยรวมการได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากันระหว่าง 2 เพศนี้เป็นความบังเอิญเพราะในการศึกษาได้มุ่งสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกวัยผู้ใหญ่ที่รู้ข้อมูลทางการเกษตรของครัวเรือนดี ในบางครั้งหัวหน้าครัวเรือนซึ่งเป็นเพศชายไม่อยู่ที่บ้านและในบางกรณีหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศหญิง ผู้ให้สัมภาษณ์จึงเป็นเพศหญิงและเพศชายครั้งต่อครั้ง

อายุ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีช่วงอายุที่กว้างคือ ตั้งแต่อายุ 21 ปีถึง 82 ปี โดยมีค่าเฉลี่ยของอายุ 48 ปี ซึ่งจัดอยู่ในช่วงวัยกลางคน โดยช่วงอายุของเกษตรกรที่พบมากที่สุดคือช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 25.0 รองลงมา 31-40 ปี ร้อยละ 22.8 ทั้งสองกลุ่มนี้จัดอยู่ในวัยกลางคน

การศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันคือ ไม่ได้รับการศึกษาจนไปถึงระดับการศึกษาสูงสุดชั้น ปวส. ระดับการศึกษาที่เกษตรกรส่วนใหญ่จบคือชั้น ป.4 ร้อยละ 47.8 รองลงมาจบชั้น ป.6 หรือ ป.7 ร้อยละ 19.6 การที่ส่วนมากจบการศึกษาในระดับชั้น ป.4 เป็นเพราะการศึกษาในระดับนี้เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือภาคบังคับในอดีต โดยปกติแล้วเกษตรกรชนบทจำนวนมากจบการศึกษาเพียงภาคบังคับเท่านั้น การศึกษาในระดับที่สูงพบได้น้อย

สมาชิกวัยแรงงานในครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีสมาชิกวัยแรงงานในครัวเรือนโดยเฉลี่ย 2.96 คนต่อครัวเรือน โดยมีสมาชิกวัยแรงงาน 2 คน เป็นสัดส่วนสูงสุดร้อยละ 30.4 รองลงมาคือมีสมาชิกวัยแรงงาน 3 คน และร้อยละ 18.5 เท่ากันการมีสมาชิกวัยแรงงานในครัวเรือนจำนวนน้อยนี้เป็นไปได้ว่าครัวเรือนในปัจจุบันไม่นิยมมีครอบครัวใหญ่จึงมีการคุมกำเนิดกันอย่างกว้างขวาง เพราะการวางแผนครอบครัวมีความก้าวหน้า ประกอบกับครัวเรือนที่สัมภาษณ์มีอายุอยู่ในวัยกลางคนตอนปลาย ซึ่งคนในวัยนี้ส่วนใหญ่จะมีครอบครัวแล้ว และมีบุตรในวัยรุ่นหรือวัยผู้ใหญ่ซึ่งอาจแยกไปทำงานต่างพื้นที่ ทำให้แรงงานที่มีอายุเกิน 20 ปี บางส่วนไม่อยู่ในครัวเรือน จึงเหลือสมาชิกที่อยู่ประจำน้อย

ตาราง 6 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์และครัวเรือน

ประเภทข้อมูล	จำนวนเกษตรกร (n=92)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	46	50.0
หญิง	46	50.0
อายุ(ปี)		
20-30	9	9.8
31-40	21	22.8
41-50	23	25.0
51-60	19	20.7
มากกว่าหรือเท่ากับ 61	20	21.7

ตาราง 6 (ต่อ)

ประเภทข้อมูล	จำนวนเกษตรกร (n=92)	ร้อยละ
ค่าเฉลี่ย	48.40	
ค่า SD	14.22	
การศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	6	6.5
ป.4	44	47.8
ป.6 หรือ ป.7	18	19.6
ม.3 หรือ มศ.3	9	9.8
ม.4-6	4	4.3
ปวช.	1	1.1
ปวส.	2	2.2
ออกจากการศึกษากลางคัน	8	8.6
สมาชิกวัยแรงงาน (คน)		
ไม่มี	3	3.2
1	11	12.0
2	28	30.4
3	17	18.5
4	17	18.5
มากกว่าหรือเท่ากับ 5	16	17.4
ค่าเฉลี่ย	2.96	
ค่า SD	1.46	

1.2 ลักษณะทางสังคม

ลักษณะทางสังคมที่ทำการศึกษาคครอบคลุมประเด็นต่างๆคือ (1) การรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมในกลุ่ม (2) การติดตามข่าวสาร และ (3) ประสบการณ์การฝึกอบรมและการดูงาน โดยมีรายละเอียดการวิเคราะห์แต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

1.2.1 การรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมในกลุ่ม

การเป็นสมาชิกกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นิยมเป็นสมาชิกกลุ่ม โดยกลุ่มที่เกษตรกรเป็นสมาชิกมากที่สุดคือ กลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 81.5 นอกจากนั้นเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ กระจัดกระจาย คือกลุ่มขายน้ำยาง (ร้อยละ 23.9) กลุ่มเลี้ยงสัตว์ (ร้อยละ 10.8) สหกรณ์ร้านค้า (ร้อยละ 13.0) กลุ่มแม่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านอีกเล็กน้อยการที่มีคนเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ในสัดส่วนที่สูงเนื่องจากกลุ่มตั้งอยู่ในชุมชนและสมาชิกกลุ่มมีโอกาสได้รับสวัสดิการต่างๆ อีกทั้งยังเป็นแหล่งออมเงินและเป็นแหล่งกู้เงินที่เกษตรกรเข้าถึงได้ง่าย เพราะกฎระเบียบการเป็นสมาชิกและการกู้ยืมมีความไม่ยุ่งยากเพราะอาศัยความเชื่อใจในหมู่สมาชิกเป็นหลัก และมีการทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร โดยใช้บุคคลที่เป็นสมาชิกค้ำประกันกันเองจึงมีผู้รับผิดชอบในกรณีที่เกิดหนี้สูญ

การมีส่วนร่วมในกลุ่ม พบว่ากลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มในระดับปานกลาง ร้อยละ 68.5 โดยส่วนใหญ่เข้าร่วมประชุมตามโอกาสต่างๆ ที่กำหนด โดยกลุ่มเพื่อรับรู้กิจกรรมต่างๆและรักษาผลประโยชน์ส่วนตัว แต่สมาชิกกลุ่มจะมีการชักนำกลุ่มเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่น้อย การดำเนินการขึ้นอยู่กับคณะกรรมการเป็นหลัก ซึ่งกรรมการเหล่านี้เป็นตัวแทนที่ได้จากการคัดเลือกจากสมาชิกเข้าไปบริหารแทนและมีส่วนในการชักนำทิศทางการดำเนินของกลุ่ม (ตาราง 7)

ตาราง 7 การเป็นสมาชิกกลุ่มของเกษตรกรและการมีส่วนร่วมของเกษตรกร

ประเภทข้อมูล	จำนวนประชากร (n=92 คน)	ร้อยละ
การเป็นสมาชิกกลุ่ม (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)		
กลุ่มเลี้ยงสัตว์	10	10.9
กลุ่มออมทรัพย์	75	81.5
สหกรณ์ร้านค้า	12	13.0
คณะกรรมการหมู่บ้าน	3	3.3
กลุ่มแม่บ้าน	5	5.4
กลุ่มชาวน้ำยาง	2	2.2
การมีส่วนร่วมในกลุ่ม		
มาก	1	1.1
ค่อนข้างมาก	6	6.5
ปานกลาง	63	68.5
น้อย	22	23.9

1.2.2 การติดตามข่าวสาร

การติดตามข่าวสาร กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการติดตามข่าวสาร ระดับการติดตามข่าวสารจัดอยู่ในระดับติดตามข่าวสารพอสมควรมากที่สุดร้อยละ 51.1 ในขณะที่เดียวกันมีผู้ไม่ค่อยติดตามข่าวสารอยู่สูงพอสมควร คือร้อยละ 34.8 ส่วนผู้ที่ติดตามข่าวสารอย่างสม่ำเสมอมีเพียงร้อยละ 14.1 เกษตรกรที่ไม่ค่อยได้ติดตามข่าวสารอาจเนื่องจากไม่มีความสะดวกจากภารกิจหน้าที่การงาน เช่นกรณีที่เกษตรกรจะต้องไปนอนเฝ้าสวนยางพาราในพื้นที่ห่างไกลจากหมู่บ้านที่ตนเองอาศัยอยู่ นานๆจึงจะกลับบ้านสักครั้งหนึ่ง ทำให้ไม่ได้ติดตามข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องหรือบ่อยนัก แต่เกษตรกรโดยทั่วไปส่วนใหญ่นิยมติดตาม

ข่าวสารพอสมควร โดยติดตามข่าวสารในลักษณะต่างๆ เช่น ข่าวการเมือง และข่าวทาง การเกษตร

ความถี่ในการติดตามข่าวสาร กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่มีความสนใจในการติดตามข่าวสาร โดยความถี่ในการติดตามข่าวสารอยู่ในระดับมากกว่า 4 ครั้งต่อสัปดาห์เป็น สัดส่วน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.8 ตามด้วยการติดตามข่าวสารประมาณ 4 ครั้งต่อสัปดาห์ และน้อยกว่า 4 ครั้งต่อสัปดาห์ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 22.8 และร้อยละ 25.0 ตาม ลำดับ ซึ่งจัดได้ว่าเกษตรกรในอำเภอคลองหอยโข่งให้ความสนใจต่อการติดตามข่าวสารค่อนข้าง สูง

แหล่งข่าวสารทั่วไปที่ติดตาม กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีแหล่งข่าวสารในการรับรู้ ที่แตกต่างกัน แต่ส่วนใหญ่แล้วแหล่งข้อมูลข่าวสารที่เกษตรกรได้รับเป็นหลักคือ โทรทัศน์ โดยมียุ่ ติดตามข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุดร้อยละ 54.2 รองลงมาคือ ติดตามจากเพื่อนบ้านร้อยละ 29.4 ส่วนข่าวสารจากแหล่งอื่นๆเป็นต้นว่า จากกลุ่มสหกรณ์และนายจ้างมีการติดตามน้อย การที่ เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมติดตามข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์ อาจเป็นเพราะเป็นข้อมูลซึ่งทันเหตุ การณ์และมีความน่าเชื่อถือสูง อีกทั้งยังสามารถติดตามได้ง่ายโดยอาศัยเวลาการพักผ่อนเพื่อติด ตามข่าวสารและความบันเทิงสลับกันไป ประกอบกับสื่อโทรทัศน์เป็นเครื่องมือที่รับข่าวสารที่ไม่ แพงมากและอยู่ในวิสัยที่เกษตรกรสามารถซื้อได้ ทั้งนี้การเข้าถึงของไฟฟ้าตามพื้นที่ต่างๆทำให้การ รับสื่อจากแหล่งนี้ทำได้ง่าย

การติดตามราคาผลผลิต กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการติดตาม ราคาผลผลิตการเกษตรค่อนข้างมาก กล่าวคือ มีผู้ที่ติดตามราคาผลผลิตมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 51.1) และที่ติดตามพอสมควรร้อยละ 26.0 ส่วนผู้ที่ไม่เคยติดตามเลยมีเพียงร้อยละ 2.2 เกษตรกร ที่ไม่ติดตามราคาผลผลิตการเกษตรอาจเพราะความไม่สะดวกในการติดตามราคาผลผลิตด้วยเหตุ ที่ตัวเกษตรกรจะต้องปฏิบัติงานในพื้นที่ไกล การคมนาคมไม่สะดวก ไฟฟ้าเข้าไม่ถึงและต้องเข้าอยู่ เป็นเวลานาน ขาดการพบปะสังสรรค์กับบุคคลในสังคม แต่โดยส่วนใหญ่แล้วเกษตรกรจะให้ความสำคัญกับการติดตามราคาผลผลิตเพราะราคาที่เปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยมีผลต่อรายได้เป็น อย่างมาก โดยเฉพาะเกษตรกรรายใหญ่ซึ่งมีผลผลิตมาก การเปลี่ยนแปลงของราคาจึงส่งผล กระทบต่อรายได้ที่สำคัญ

แหล่งข้อมูลในการติดตามราคาผลผลิต กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ติดตาม ราคาผลผลิตทางการเกษตรจากแหล่งข้อมูลต่างๆ แตกต่างกันโดยติดตามจากพ่อค้าคนกลางมาก ที่สุดร้อยละ 36.9 รองลงมาติดตามจากโทรทัศน์ร้อยละ 31.3 ส่วนการติดตามข้อมูลจากแหล่งอื่นมี

เพียงเล็กน้อย การที่ติดตามจากพ่อค้าคนกลางและโทรทัศน์เป็นสำคัญ เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยซึ่งมีพื้นที่ทำการผลิตไม่ใหญ่มากนัก การติดตามราคาผลผลิตจึงไม่สำคัญเท่าเกษตรกรรายใหญ่ นอกจากนี้ในระยะหลังเกษตรกรนิยมขายผลผลิตในรูปแบบของน้ำยางสด ซึ่งนิยมขายวันต่อวันการติดตามราคาจึงทราบจากพ่อค้าโดยตรงในขณะที่ขายผลผลิต การให้ความสำคัญกับการติดตามราคาผลผลิตจากโทรทัศน์ นิยมปฏิบัติในเกษตรกรที่นิยมขายในรูปแบบแผ่นหรือเกษตรกรที่มีขนาดการผลิตขนาดกลางหรือใหญ่

ตาราง 8 การติดตามข่าวสารและการติดตามราคาผลผลิต

ประเภทข้อมูล	จำนวนเกษตรกร (n=92 คน)	ร้อยละ
การติดตามข่าวสาร		
ไม่ค่อยติดตาม	32	34.8
ติดตามพอสมควร	47	51.1
สม่ำเสมอ	13	14.1
ความถี่ในการติดตามข่าวสาร		
ไม่ติดตามข่าวสาร	2	2.2
น้อยกว่า 4 ครั้งต่อสัปดาห์	23	25.0
4 ครั้งต่อสัปดาห์	21	22.8
มากกว่า 4 ครั้งต่อสัปดาห์	46	50.0

ตาราง 8 (ต่อ)

ประเภทข้อมูล	จำนวนเกษตรกร (n=92 คน)	ร้อยละ
แหล่งข่าวสาร (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)		
โทรทัศน์	83	90.2
วิทยุ	20	21.7
สื่อสิ่งพิมพ์	3	3.3
เพื่อนบ้าน	45	48.9
อื่นๆ (กลุ่มสหกรณ์, นายจ้าง)	2	2.2
การติดตามราคาผลผลิต		
ไม่เคยติดตาม	2	2.2
ติดตามเล็กน้อย	19	20.7
ติดตามพอสมควร	24	26.0
ติดตามมาก	47	51.1
แหล่งข้อมูลข่าวสารในการติดตามราคา ผลผลิต (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)		
โทรทัศน์	50	54.3
วิทยุ	5	5.4
เพื่อนบ้าน	20	21.7
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	13	14.1
พ่อค้าคนกลาง	59	64.1
อื่นๆ (นายจ้าง, กลุ่มรับซื้อน้ำ ยาง)	13	14.1

1.2.3 ประสบการณ์การฝึกอบรมและการดูงาน

มีการสอบถามเกษตรกรถึงประสบการณ์ การอบรมดูงาน โดยพิจารณาจากการเข้าร่วมการ อบรมและความถี่ในการเข้าอบรม การทัศนศึกษาและจำนวนครั้งในการทัศนศึกษาซึ่ง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การเข้าร่วมการอบรมและความถี่ ในการเข้าร่วมการอบรมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 62.0 ไม่เคยได้รับการอบรม ในบรรดาเกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรมซึ่งมีพอ ประมาณร้อยละ 38.0 มีความถี่ในการเข้าอบรมน้อย กล่าวคือมีความถี่ในการเข้าอบรมสูงสุด 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 37.2 ของผู้ที่เคยได้รับการอบรมทั้งหมด และได้รับการอบรม 3 ครั้ง ร้อยละ 25.7 ของผู้ที่เคยได้รับการ อบรมทั้งหมด การที่เกษตรกรส่วนใหญ่เข้ารับการอบรมน้อยเนื่องจาก ภาระหน้าที่ของเกษตรกรเองที่มีเวลาจำกัดในการเข้ารับการอบรมเป็นสำคัญ

การทัศนศึกษาและจำนวนครั้งในการทัศนศึกษา เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยไป ทัศนศึกษา มีเพียงจำนวนน้อยรายที่เคยไป กล่าวถึงมีผู้ที่เคยไปทัศนศึกษามีเพียง 8 รายคิดเป็น ร้อยละ 8.7 ที่ไม่เคยไปทัศนศึกษามี 84 รายคิดเป็นร้อยละ 91.3 ในกลุ่มที่เคยไปทัศนศึกษามี ความถี่ในการไปทัศนศึกษาสูงสุด 1 ครั้ง จำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 75.0 ของเกษตรกรที่เคยไป ทั้งหมด การที่มีผู้ไปทัศนศึกษาน้อยเนื่องจากจะต้องใช้งบประมาณสูงจึงไม่สามารถจัดขึ้นได้ง่าย อีกทั้งการจัดทัศนศึกษาจะต้องจัดเฉพาะกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายที่มีศักยภาพในการพัฒนาได้ใน อนาคต ทั้งหมดของการอบรมและการจัดทัศนศึกษาจัดขึ้นโดยหน่วยงานของราชการ ไม่มีผู้ใดเคย เข้าร่วมอบรมและการไปทัศนศึกษากับหน่วยงานเอกชน เนื่องจากไม่มีหน่วยงานเอกชนใดที่ทำงาน ร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่และจัดกิจกรรมลักษณะนี้ให้กับเกษตรกร

ตาราง 9 การเข้าอบรมและการทัศนศึกษา

ประเภทข้อมูล	จำนวนเกษตรกร (n=92)	ร้อยละ
การเข้าอบรม		
เคยเข้าร่วม	35	38.0
ไม่เคยเข้าร่วม	57	62.0
ความถี่ในการเข้าร่วมอบรม (เฉพาะเคย ได้รับการอบรม)		
1 ครั้ง	7	20.0
2 ครั้ง	13	37.2
3 ครั้ง	9	25.7
มากกว่าหรือเท่ากับ 4 ครั้ง	6	17.1
การไปทัศนศึกษา		
เคย	8	8.7
ไม่เคย	84	91.3
จำนวนครั้งที่ไปทัศนศึกษา		
1 ครั้ง	6	75.0
2 ครั้ง	1	12.5
3 ครั้ง	1	12.5

1.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ลักษณะเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาคอบคลุมหัวข้อต่างๆ คือรายได้รวมต่อปี รายจ่ายรวมต่อปี ประเภทรายจ่ายหลัก การออมและการกู้เงิน การมีสิ่งอำนวยความสะดวกและเครื่องมือการเกษตรที่สำคัญ และการถือครองพื้นที่ทำการเกษตร โดยมีผลการศึกษาในแต่ละหัวข้อดังต่อไปนี้

1.3.1 รายได้รวมต่อปี คราวเรือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีช่วงรายได้อยู่ระหว่าง 100,001-200,000 บาทต่อปี ร้อยละ 45.7 เป็นสัดส่วนที่พบมากที่สุด รองลงมาคือรายได้ระหว่าง 50,001-100,000 บาทต่อปีร้อยละ 35.8 โดยมีรายได้รวมต่อปีเฉลี่ย 133,004.5 บาทต่อปี จะเห็นว่าส่วนใหญ่มีรายได้ในระดับพอมีพอใช้ไม่เดือดร้อนมากนัก โดยที่รายได้มีความสัมพันธ์กับราคาผลผลิตยางพาราเป็นสำคัญ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักทำสวนยางพารา

ตาราง 10 รายได้รวมต่อปีของครัวเรือน

รายได้รวมต่อปี (บาทต่อปี)	จำนวนเกษตรกร (n=92คน)	ร้อยละ
10,000-50,000	4	4.4
50,001-100,000	33	35.8
100,001-200,000	42	45.7
200,001-300,000	11	11.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 300,001	2	8.1
ค่าเฉลี่ย	133,004.5	
ค่า SD	67,494.5	

1.3.2 รายจ่ายรวมต่อปี คราวเรือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีรายจ่ายอยู่ในช่วงระหว่าง 50,001-100,000 บาทต่อปี เป็นสัดส่วนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 46.8 รองลงมาคือมีรายจ่ายระหว่าง 100,001-150,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 38.0 โดยรายจ่ายมีค่าเฉลี่ย 103,603.8 บาทต่อปี (ตาราง 11) ถึงแม้เกษตรกรในอำเภอคลองหอยโข่งมีรายได้ที่จัดได้ว่าดีในระดับหนึ่ง แต่รายจ่ายของเกษตรกรมีค่าสูงเช่นกัน เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ที่ได้รับมา เนื่องด้วยวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป

ทำให้ความต้องการต่างๆในการดำรงชีพเพิ่มขึ้น ประกอบกับสิ่งอำนวยความสะดวกมีให้จับจ่ายได้ โดยง่ายทำให้เกษตรกรมีรายจ่ายเพิ่มมากขึ้น

ตาราง 11 รายจ่ายรวมต่อปีของครัวเรือน

รายจ่ายรวมต่อปี (บาทต่อปี)	จำนวนเกษตรกร (n=92 คน)	ร้อยละ
10,000 - 50,000	4	4.3
50,001 - 100,000	43	46.8
100,001 - 150,000	35	38.0
150,001 - 200,000	8	8.1
มากกว่าหรือเท่ากับ 200,001	2	2.1
ค่าเฉลี่ย	103,603.8	
ค่า SD	40,011.4	

1.3.3 ประเภทของรายจ่ายหลักครัวเรือน เกษตรกรมีรายจ่ายประจำในแต่ละเดือนที่เป็นรายจ่ายหลักๆ หลายประการได้แก่ ค่าอาหาร ค่าใช้จ่ายสิ่งจำเป็นอื่นๆ ในการดำรงชีพ รายจ่ายในการชำระหนี้สิน และภาษีสังคม (ตาราง 12)

ค่าอาหารต่อเดือน ครัวเรือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีรายจ่ายค่าอาหารเฉลี่ย 3,729.9 บาทต่อเดือน โดยมีรายจ่ายค่าอาหารระหว่าง 4,001-5,000 บาทต่อเดือน มากที่สุดร้อยละ 32.6 การที่เกษตรกรมีรายจ่ายค่าอาหารต่อเดือนไม่สูงมากนัก เนื่องจากสามารถใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นบางส่วนเพื่อมาประกอบอาหาร จึงลดค่าใช้จ่ายด้านนี้พอสมควร

รายจ่ายสิ่งจำเป็นอื่น ๆ สำหรับการดำรงชีพ ครัวเรือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีรายจ่ายในสิ่งจำเป็นอื่น ๆ สำหรับการดำรงชีพหลายอย่างได้แก่ ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า สมู ยาสีฟัน ค่าน้ำมันรถ ค่าโทรศัพท์ โดยเฉลี่ยต่อเดือนเป็น 1,847.8 บาท โดยค่าใช้จ่ายที่พบมากที่สุดอยู่ระหว่าง 1,001-2,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 46.8 รองลงมา มีรายจ่ายน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 30.4 รายจ่ายสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตนี้รายจ่ายที่จำเป็นและหลีกเลี่ยงได้ยาก จึงทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่จะต้องมีรายจ่ายในส่วนนี้

ค่าใช้จ่ายในการชำระหนี้สิน ครั้วเรือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างใช้จ่ายเงินเพื่อชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 1,239.67 บาท โดยพบว่าค่าใช้จ่ายด้านนี้ต่ำกว่า 1,000 บาทต่อเดือนเป็นสัดส่วนมากที่สุด ร้อยละ 28.3 รองลงมาอยู่ในช่วง 1,001 - 2,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 23.9 นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ไม่มีรายจ่ายด้านนี้เสียมากถึงร้อยละ 31.5 เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีหนี้สิน ดังนั้นการชำระหนี้สินจึงเป็นสิ่งจำเป็น รายจ่ายในส่วนนี้เป็นรายจ่ายที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เกษตรกรไม่นิยมชำระหนี้สินในครั้งละมากๆ แต่จะค่อยๆทยอยจ่ายตามศักยภาพซึ่งพอจะชำระหนี้ได้

ภาษีสังคม ครั้วเรือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเกือบทุกครั้วเรือนมีรายจ่ายเกี่ยวกับภาษีสังคมเนื่องจากต้องติดต่อคบค้าสมาคมในสังคม ซึ่งมีความสำคัญมากในสังคมเกษตรกรรม ลักษณะของรายจ่ายด้านนี้ที่พบได้แก่ งานศพ งานแต่งงาน งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น โดยมีรายจ่ายในส่วนนี้เฉลี่ย 1,129.34 บาทต่อเดือน สัดส่วนของมีรายจ่ายภาษีสังคมที่พบมากที่สุดคือ ระหว่าง 601 - 1,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 44.5 รองลงมาคือ 1,001 - 1,500 บาทต่อเดือน ร้อยละ 25.0 การไปร่วมงานต่างๆดังกล่าวข้างต้นของเกษตรกรส่วนใหญ่จะไปในแต่ละเดือนไม่ต่ำกว่า 10 ครั้ง การช่วยเงินในงานขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจและฐานะทางสังคมของตัวเอง แต่ส่วนใหญ่แล้วจะใช้จ่ายไม่สูงมากนัก อาจเนื่องจากมีรายจ่ายในส่วนอื่นๆในครั้วเรือนสูงอยู่แล้วและในบางฤดูกาลมีงานที่ต้องเข้าร่วมมาก ดังนั้นเกษตรกรจึงพยายามใช้จ่ายเงินในด้านนี้ไม่สูงมากนักในแต่ละครั้ง

ตาราง 12 รายจ่ายหลักของครัวเรือน

ประเภทของรายจ่าย	จำนวนเกษตรกร (n=92คน)	ร้อยละ
รายจ่ายค่าอาหาร (บาทต่อเดือน)		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 2,000	9	9.8
1,001 - 2,000	37	40.2
2,001 - 3,000	7	7.6
3,001 - 4,000	29	31.5
มากกว่าหรือเท่ากับ 4,001	10	10.9
ค่าเฉลี่ย	3,729.9	
ค่า SD	1,314.5	
รายจ่ายสิ่งจำเป็น (บาทต่อเดือน)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000	28	30.4
1,001 - 2,000	43	46.8
2,001 - 3,000	15	16.3
3,001 - 4,000	3	3.3
มากกว่าหรือเท่ากับ 4,001	3	3.3
ค่าเฉลี่ย	1,847.8	
ค่า SD	1,027.2	
รายจ่ายชำระหนี้สิน (บาทต่อเดือน)		
ไม่มีหนี้สิน	29	31.5
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 1,000	26	28.3
1,001 - 2,000	22	23.9
2,001 - 3,000	10	10.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 3,001	5	5.4

ตาราง 12 (ต่อ)

ประเภทข้อมูล	จำนวนเกษตรกร (n=92 คน)	ร้อยละ
ค่าเฉลี่ย	1,239.7	
ค่า SD	1,379.2	
รายจ่ายภาษีสังคม (บาทต่อเดือน)		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 500	17	18.5
501 - 1,000	41	44.5
1,001 - 1,500	23	25.0
1,501 - 2,000	10	10.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 2,001	11	1.1
ค่าเฉลี่ย	1,129.3	
ค่า SD	469.4	

1.3.4 การออมและการกู้เงินของครัวเรือน

การศึกษาการออมเงินและการกู้เงินของครัวเรือนเกษตรกรจะช่วยให้เห็นถึงความพยายามในการจัดการเงินทุนเพื่อการดำรงชีวิตตามสถานการณ์ที่ประสบ

การออมเงิน ครัวเรือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นิยมออมเงิน โดยส่วนใหญ่เป็นผู้มีเงินออมคิดร้อยละ 82.6 ส่วนที่ไม่มีเงินออมมีร้อยละ 17.4 การที่เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมออมเงิน อาจเป็นไปได้เนื่องจากว่าอาชีพเกษตรกรมีความเสี่ยงสูงจึงจำเป็นต้องสำรองเงินไว้ใช้ในยามฉุกเฉินและเกษตรกรมีเงินเหลือพอที่จะเก็บออมได้ ส่วนที่ไม่นิยมการออมอาจมาจากเกษตรกรอยู่ในฐานะยากจน ทำให้เงินที่ได้ถูกใช้ไปจนหมดไม่เหลือไว้สำหรับออม

จำนวนเงินออม ครัวเรือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นิยมเก็บสะสมเงินออมไว้ แต่วงเงินออมนั้นอยู่ในระดับไม่สูงมากนัก โดยมีเงินออมเฉลี่ย 24,653.4 บาทต่อครัวเรือน ส่วนใหญ่มีเงินอมน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.40 รองลงมา มีเงินออมระหว่าง 10,001 - 50,000 บาท ร้อยละ 41.7

การมีหนี้สินและแหล่งเงินกู้ ครว์เรือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยกู้หนี้มีสินและกู้จากหลายแหล่ง โดยนิยมกู้จากกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้านเป็นหลัก ในรอบสามปีที่ผ่านมามีเกษตรกรที่เคยกู้เงินจากกลุ่มออมทรัพย์ร้อยละ 52.2 ที่ไม่กู้เงินจากกลุ่มออมทรัพย์ร้อยละ 47.8 นอกจากนี้ยังเกษตรกรที่กู้เงินจากแหล่งอื่นๆร้อยละ 58.7 ไม่เคยกู้เงินจากแหล่งอื่นๆร้อยละ 41.3 แหล่งเงินกู้อื่นๆที่นิยมมากที่สุดคือ ธกส.ร้อยละ 50.0 การที่เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมกู้เงินจากกลุ่มออมทรัพย์เนื่องจากมีความสะดวกในการกู้เงินและมีขั้นตอนการกู้เงินที่ไม่สลับซับซ้อนมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งเงินกู้อื่นๆ ประกอบกับการคิดดอกเบี้ยที่ไม่สูงมากนัก ส่วนแหล่งเงินกู้ที่นิยมกู้คือ ธกส. เพราะเป็นสถาบันการเงินของรัฐที่สามารถปล่อยสินเชื่อให้เกษตรกรได้ไม่ยากนักและมีดอกเบี้ยที่ไม่สูงมากนัก อีกทั้งเกษตรกรสามารถที่จะกู้เงินได้สูงกว่าแหล่งเงินกู้อื่นๆ

จำนวนหนี้สิน ครว์เรือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังคงมีหนี้สินในปัจจุบัน โดยมีหนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนละ 56,369.56 บาท ที่เหลือร้อยละ 25.0 เป็นผู้ที่ไม่มีหนี้สิน สำหรับจำนวนหนี้สินที่มีพบว่าอยู่ระหว่าง 10,001 - 50,000 บาท มากที่สุด ร้อยละ 30.4 รองลงมามีหนี้สินระหว่าง 50,001 - 100,000 บาท ร้อยละ 18.5 การที่เกษตรกรส่วนใหญ่มีหนี้สินอยู่ระหว่าง 10,001 - 50,000 บาท มากที่สุดเนื่องจากเป็นวงเงินที่ไม่สูงมากนัก เกษตรกรสามารถชำระได้ง่ายและเป็นวงเงินกู้ที่แหล่งเงินกู้ทั่วไปสามารถให้กู้ได้ไม่ยากนัก

ประเภทข้อมูล	จำนวนเกษตรกร (n=92)	ร้อยละ
การออมเงิน		
ไม่มีเงินออม	16	17.4
มีเงินออม	76	82.6
จำนวนเงินทั้งหมด (บาท)		
น้อยกว่าเท่ากับ 10,000	32	44.4
10,001 - 50,000	30	41.7
50,001 - 100,000	8	11.1
มากกว่าหรือเท่ากับ 100,001	2	2.8
ค่าเฉลี่ย	24,653.4	
ค่า SD	34,239.9	
ในรอบ 3 ปีเกษตรกรเคยกู้เงินจากกลุ่มออมทรัพย์หรือไม่		
เคยกู้	48	52.2
ไม่เคยกู้	44	47.8
เคยกู้จากแหล่งเงินกู้อื่นหรือไม่		
เคยกู้	54	58.7
ไม่เคยกู้	38	41.3
แหล่งเงินกู้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เพื่อนบ้าน	3	3.3
สหกรณ์การเกษตร	10	10.9
ธกส.	31	33.7
ธนาคารพาณิชย์	1	1.1
แหล่งอื่นๆ	17	18.5

ประเภทข้อมูล	จำนวนเกษตรกร (n=92)	ร้อยละ
จำนวนหนี้สินที่ยังคงอยู่ในปัจจุบัน (บาท)		
ไม่มีหนี้สิน	23	25.0
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000	10	10.9
10,001 - 50,000	28	30.4
50,001 - 100,000	17	18.5
100,001 - 200,000	10	10.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 200,000	4	4.3
ค่าเฉลี่ย	56,369.6	
ค่า SD	75,100.9	

1.3.5 การมีสิ่งอำนวยความสะดวกและเครื่องมือทางการเกษตรที่สำคัญ

ทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกและเครื่องมือทางการเกษตรเป็นสิ่งที่ครัวเรือนต้องใช้ และเป็นค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงในการได้มาครอบครอง สิ่งเหล่านี้จึงเป็นเครื่องแสดงถึงฐานะของเกษตรกรด้วยส่วนหนึ่ง

สิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือน ครัวเรือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ นิยมมีเครื่องอำนวยความสะดวกหลากหลายชนิดในครัวเรือน โดยเครื่องอำนวยความสะดวกที่ นิยมมีมากที่สุด คือเตาแก๊สร้อยละ 94.6 รองลงมาคือโทรทัศน์ร้อยละ 93.3 อันดับสามคือจักรยานยนต์ร้อยละ 90.2 การที่เกษตรกรนิยมมีเตาแก๊สมากที่สุด เนื่องจากเตาแก๊สทำให้มีความสะดวกในการปรุงอาหารสำหรับบริโภคในครัวเรือน ส่วนโทรทัศน์ช่วยให้เกษตรกรสามารถติดตามข้อมูลข่าวสารทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไป และช่วยให้ได้รับความบันเทิงราคาถูกในการพักผ่อน สำหรับจักรยานยนต์มีความสำคัญกับเกษตรกร เนื่องจากช่วยให้มีความสะดวกในการเดินทางและช่วยให้เกษตรกรสามารถขนส่งผลผลิตได้สะดวก

เครื่องมือทางการเกษตร ครัวเรือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจักรรีดยาง ร้อยละ 63.2 รองลงมาคือเครื่องตัดหญ้าและเครื่องพ่นสารเคมี ในสัดส่วนที่เท่ากันคือร้อยละ 17.2 การมีจักรรีดยางมาก อาจเป็นเพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ทำสวนยางพาราเป็นหลัก การมีจักรรีด

ยางมีความสำคัญสำหรับอาชีพนี้ ถึงแม้ในระยะหลังมานี้เกษตรกรนิยมขายผลผลิตยางพาราในรูปแบบของน้ำยางสด แต่การมีจักรรีดยางไว้ประจำฟาร์มยังคงมีความสำคัญ เพราะถ้าราคาขายแผ่นดี เกษตรกรก็จะปรับเปลี่ยนมาขายผลผลิตในรูปแบบของยางแผ่นได้ง่าย

ตาราง 14 การมีสิ่งอำนวยความสะดวกและเครื่องมือทางการเกษตร

ประเภทข้อมูล	จำนวนเกษตรกร (n=92 คน)	ร้อยละ
สิ่งอำนวยความสะดวก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เตาแก๊ส	87	94.6
เครื่องซักผ้า	49	53.3
โทรทัศน์	86	93.5
เครื่องเล่นซีดี วีซีดี ดีวีดี	57	61.9
โทรศัพท์บ้าน	55	59.8
โทรศัพท์มือถือ	37	40.2
จักรยานยนต์	83	90.2
รถยนต์	20	21.7
จักรยาน	11	12.0
เครื่องมือทางการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
รถไถเดินตาม	1	1.1
เครื่องยนต์เล็ก	2	2.2
เครื่องตัดหญ้า	21	22.8
เครื่องพ่นสารเคมี	21	22.8
จักรรีดยาง	77	83.7

1.3.6 การถือครองพื้นที่ทำการเกษตร

ได้มีการสอบถามขนาดพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการผลิตของเกษตรกร โดยพบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีการครอบครองที่ดินในขนาดที่แตกต่างกันโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.3 ไร่ ช่วงของพื้นที่ถือครองที่พบมากที่สุดคือ 10.1 - 15 ไร่ ร้อยละ 21.0 รองลงมาคือขนาด 1 - 5 ไร่ ร้อยละ 18.5 นอกจากนี้กระจายในสัดส่วนที่ไม่ต่างกันมากนัก การที่เกษตรกรมีขนาดพื้นที่ถือครองไม่มากนัก เนื่องจากที่ดินเป็นทรัพยากรที่มีราคาสูง การซื้อทำได้ยากในเกษตรกรรายเล็กซึ่งจะต้องมีเงินทุนสูงในการซื้อที่ดิน อีกทั้งเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับที่ดินเป็นมรดกตกทอดมาและจะต้องถูกแบ่งกับญาติพี่น้อง จึงเหลือพื้นที่สำหรับทำการเกษตรน้อยลงไปเรื่อยๆ

ตาราง 15 ขนาดพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร

ขนาดพื้นที่ถือครอง (ไร่)	จำนวนเกษตรกร (n=92คน)	ร้อยละ
1 - 5	17	18.5
5.1 - 10	12	13.0
10.1 - 15	19	20.7
15.1 - 20	13	14.4
20.1 - 30	14	15.2
30.1 - 40	10	10.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 40.1	7	7.6
ค่าเฉลี่ย		19.4
ค่า SD		15.4

1.4 การปฏิบัติและการยอมรับปฏิบัติการ

การปฏิบัติและการยอมรับเทคนิคใหม่ๆทางการผลิตมาปฏิบัติเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับการพัฒนาการเกษตร ซึ่งในการศึกษานี้ได้สอบถามถึงการนำความรู้สมัยใหม่มาใช้ในการจำหน่ายผลผลิตและการกำหนดราคาสินค้า

1.4.1 การนำความรู้สมัยใหม่มาใช้ พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมากถึงร้อยละ 93.5 ที่มีการนำความรู้วิชาการสมัยใหม่มาใช้ อย่างไรก็ตามเมื่อสอบถามถึงระดับการนำไปปฏิบัติใช้ส่วนใหญ่ร้อยละ 73.9 ตอบว่านำไปใช้น้อยหรือรับไปปฏิบัติเพียงบางส่วน การที่เกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการนำความรู้วิชาการสมัยใหม่เพียงเล็กน้อย เนื่องจากการพัฒนาเทคโนโลยีเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราและการเผยแพร่มีน้อยที่ตรงกับความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ เทคโนโลยีที่นำมาเผยแพร่มักจะเกี่ยวข้องกับการทำสวนไม้ผล การปลูกผัก และการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเกษตรกรในพื้นที่สามารถนำมาปฏิบัติจริงได้น้อย เพราะมีข้อจำกัดในด้านเวลา ทุน และที่ดิน อีกทั้งไม่สอดคล้องกับพืชเศรษฐกิจหลักคือยางพารา ดังนั้นการนำความรู้วิชาการสมัยใหม่หรือเทคโนโลยีมาปฏิบัติใช้ในการเกษตรจึงอยู่ในระดับน้อย

1.4.2 การจำหน่ายผลผลิต พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นิยมนำผลผลิตทางการเกษตรไปจำหน่ายยังตลาดหรือแหล่งรับซื้อเอง มากที่สุดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมาคือ พ่อค้ามารับซื้อที่บ้านเป็นร้อยละ 28.8 ที่เหลือเป็นการรวมกลุ่มกันขายและขายให้กลุ่มที่มีอยู่ในชุมชน การที่เกษตรกรนิยมนำผลผลิตไปขายเองกันมากเนื่องจากได้ราคาที่ดี เกษตรกรที่มีผลผลิตมากจะนิยมนำไปขายยังตัวเมืองที่ให้ราคาดีกว่าแหล่งรับซื้อในท้องถิ่น แต่ถ้าเป็นเกษตรกรรายเล็กจะนิยมจำหน่ายในแหล่งรับซื้อในท้องถิ่น เพราะมีความสะดวกและประหยัดค่าขนส่ง

1.4.3 การกำหนดราคา พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยอมรับการกำหนดราคาจากพ่อค้าเป็นหลัก ส่วนที่เกษตรกรเป็นผู้กำหนดราคาเองมีเพียงร้อยละ 6.5 ในขณะที่ผู้ให้พ่อค้าคนกลางเป็นคนกำหนดราคามีร้อยละ 88.0 ที่เหลือเป็นการกำหนดราคาโดยวิธีอื่นๆ ร้อยละ 5.4 ซึ่งการกำหนดราคานี้พ่อค้าจะกำหนดราคาพื้นฐานที่อิงจากราคาจริงหรือราคาซื้อขายทั่วไปในท้องตลาดมาบวกตามความเหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่พ่อค้าและตัวเกษตรกร ในการซื้อขายเกษตรกรสามารถเลือกขายให้กับพ่อค้าที่ให้ราคาดีกว่าได้แต่ก็ไม่ต่างกันมากนัก

ประเภทข้อมูล	จำนวนเกษตรกร (n=92 คน)	ร้อยละ
การนำความรู้สมัยใหม่มาใช้		
ไม่เคยนำมาใช้	6	6.5
นำมาใช้เล็กน้อย	68	73.9
นำมาใช้พอสมควร	15	16.3
นำมาใช้มาก	3	3.3
การจัดจำหน่ายผลผลิต		
นำไปขายเองที่ตลาด	48	46.2
พ่อค้ามารับซื้อ	30	28.8
มีการรวมกลุ่มกันขาย	26	25
วิธีที่ท่านเลือกมากที่สุด		
นำไปขายเองที่ตลาด	46	50.0
พ่อค้ามารับซื้อ	25	27.2
มีการรวมกลุ่มกันขาย	8	8.7
อื่นๆ(เช่น การขายกลุ่มทำ ยางแผ่น)	13	14.1
ผู้กำหนดราคา		
ท่านเอง	6	6.5
พ่อค้า	81	88.0
อื่นๆ	5	5.5

2. การตั้งจุดมุ่งหมายในการผลิตของเกษตรกร

ในการตั้งจุดมุ่งหมายการผลิตของเกษตรกร เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างให้นำหน้าในการตั้งจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน โดยสามารถจำแนกลักษณะการตั้งจุดมุ่งหมายได้ดังนี้ คือการตั้งจุดมุ่งหมายเพื่อการบริโภคเพียงอย่างเดียวมี 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.2 การตั้งจุดมุ่งหมายเพื่อการตลาดเพียงอย่างเดียวจำนวน 64 ราย คิดเป็นร้อยละ 69.6 และการตั้งจุดมุ่งหมายเพื่อการบริโภคและการตลาดควบคู่กันจำนวน 26 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.6 แสดงว่าการผลิตของเกษตรกรส่วนใหญ่ในปัจจุบันในพื้นที่นี้มุ่งเพื่อการขายเป็นสำคัญ การผลิตเพื่อการบริโภคอย่างเดียวจึงพบได้น้อยมาก ลักษณะของพืชหลักที่พบคือยางพาราเป็นพืชเชิงพาณิชย์ (cash crop) ได้มีการนำเข้ามาในพื้นที่นี้เป็นเวลานานแล้วและมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตสู่การค้าในเวลาต่อมา การพบว่า การตั้งจุดมุ่งหมายที่สำคัญของเกษตรกรเน้นเพื่อการตลาดเป็นหลักหรือการตั้งจุดมุ่งหมายเพื่อบริโภคและตลาดควบคู่กัน เนื่องจากในปัจจุบันการให้ความสำคัญกับการผลิตเพื่อบริโภคเพียงอย่างเดียวทำได้ลำบากเพราะการดำรงชีพจำเป็นต้องพึ่งพาทุนเงินตราสูง ดังนั้นการตั้งจุดมุ่งหมายเพื่อการบริโภคเพียงอย่างเดียวจึงไม่ได้เป็นตัวแทนของเกษตรกรส่วนใหญ่ในอำเภอคลองหอยโข่ง

ตาราง 17 จำนวนและร้อยละของการตั้งจุดมุ่งหมายของเกษตรกร

ลักษณะของจุดมุ่งหมาย	จำนวนเกษตรกร (n=92 คน)	ร้อยละ
การตั้งจุดมุ่งหมายเพื่อการบริโภคเพียงอย่างเดียว	2	2.2
การตั้งจุดมุ่งหมายเพื่อการตลาดเพียงอย่างเดียว	64	69.5
การตั้งจุดมุ่งหมายเพื่อการบริโภคและการตลาดควบคู่กัน	26	28.3

3. การตัดสินใจในการผลิตของเกษตรกรและระบบการผลิตทางการเกษตรในปัจจุบัน

การตัดสินใจในการผลิตของเกษตรกรสามารถทราบได้จากระบบการผลิตทางการเกษตรที่ปรากฏในปัจจุบัน เนื่องจากเมื่อเกษตรกรตัดสินใจที่จะประกอบอาชีพโดยยึดพืชหรือสัตว์เศรษฐกิจที่เหมาะสมกับฟาร์มของตนแล้ว ระบบการผลิตที่เกิดขึ้นสะท้อนถึงการตัดสินใจของเกษตรกรเป็นอย่างดี เพราะได้มีการวินิจฉัยในระดับหนึ่งจากเกษตรกรเองและสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรแล้วว่าจะผลิตอะไร

ระบบการผลิตที่พบในกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยระบบยางพาราเพียงอย่างเดียว จำนวน 69 ราย คิดเป็นร้อยละ 75.0 ระบบยางพาราควบคู่กับการทำนาจำนวน 12 รายคิดเป็นร้อยละ 13.0 ระบบยางพาราควบคู่กับการเลี้ยงโคจำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.3 ระบบการปลูกผักเพียงอย่างเดียวจำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.3 ระบบการทำนาเพียงอย่างเดียวจำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.1 และระบบการเลี้ยงไก่เพียงอย่างเดียวจำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.1 แต่ในการพิจารณาระบบการผลิตทางการเกษตรหลักเพื่อทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆและการตั้งจุดมุ่งหมายในการผลิตนั้นเลือกพิจารณาระบบยางพาราเพียงอย่างเดียวและระบบยางพาราควบคู่กับการทำนา เนื่องจากทั้งสองระบบนี้เป็นระบบการผลิตที่ทำกันอย่างแพร่หลายในพื้นที่อำเภอคลองหอยโข่ง และไม่จำกัดเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง จึงจัดเป็นระบบการผลิตทางการเกษตรหลักของอำเภอนี้ ส่วนระบบการผลิตทางการเกษตรที่เหลือนั้นไม่จัดเป็นระบบการผลิตหลักของอำเภอคลองหอยโข่ง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่พบมีจำนวนน้อย และไม่กระจายแพร่หลายในพื้นที่ จึงไม่อาจถือที่เป็นตัวแทนของระบบการผลิตที่สำคัญของอำเภอคลองหอยโข่งได้ สำหรับรายละเอียดของระบบการผลิตหลัก 2 ระบบดังกล่าวได้มีการนำเสนอแล้วในบทที่ 5 ในที่นี้จะขอนำเสนอลักษณะระบบการผลิตอื่นๆมาพอสังเขปดังต่อไปนี้

ระบบเลี้ยงไก่เพียงอย่างเดียว พบจำนวน 1 ราย โดยเกษตรกรยึดอาชีพเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองเพื่อผลิตเป็นไก่เนื้อเป็นอาชีพหลัก เกษตรกรที่พบอยู่ในวัยชราเลี้ยงไก่พื้นเมืองไว้เพื่อผ่อนคลายและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เนื่องจากทรัพย์สินที่มีโดยเฉพาะสวนยางพาราได้มอบให้ลูกหลานไปเรียบร้อยแล้ว จึงยึดอาชีพเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองเป็นอาชีพหลักและให้ภรรยาขายของชำเล็กๆน้อยๆเลี้ยงชีพเพื่อลดการพึ่งพาลูกหลาน

ระบบการทำนาเพียงอย่างเดียว พบเพียง 1 ราย จากการสอบถามถึงเหตุผลของการยึดการทำนาเป็นอาชีพหลักเพียงอย่างเดียวในพื้นที่อำเภอคลองหอยโข่งนั้น ทราบว่าแต่ก่อนมีการทำนากันในบริเวณพื้นที่ลุ่มในอำเภอคลองหอยโข่งอย่างแพร่หลาย แต่ปัจจุบันแทบจะไม่พบการทำนาเพียงอย่างเดียวเลย เนื่องจากการทำนาในปัจจุบันมีโอกาสเสี่ยงต่อการขาดทุนสูง เพราะมีอุปสรรคมาก ไม่ว่าจะเป็น การขาดน้ำ ศัตรูพืช และราคาผลผลิตต่ำ จากการสอบถามเกษตรกรรายนี้พบว่าตัวเกษตรกรมีอายุมากแล้วคือ 61 ปี แต่ยังคงทำนาเนื่องจากต้องการมีข้าวไว้บริโภคทำให้ไม่ต้องซื้อและไม่มีความเดือดร้อนในการใช้จ่ายในครัวเรือน เพราะลูกๆมีครอบครัวแล้วจึงใช้จ่ายเงินน้อย การที่ทำนาเพื่อใช้บริโภคเพราะยังมีที่นาที่ได้รับมรดกตกทอดมาจากพ่อแม่ ส่วนรายได้เป็นตัวเงินนั้นมาจากการขายผลผลิตพืชผลอื่นเล็กๆน้อยๆในไร่นาเพื่อยังชีพเท่านั้น

ระบบการปลูกผักเพียงอย่างเดียว พบจำนวน 4 ราย ส่วนใหญ่เกษตรกรกลุ่มนี้เป็นผู้ที่ไม่มีพื้นที่ทำกินน้อยไม่สามารถปลูกไม้ยืนต้นที่เป็นพืชเศรษฐกิจ เช่น ยางพาราหรือไม้ผลได้ เพราะต้องใช้เวลามากกว่าจะให้ผลผลิตและให้ผลตอบแทนไม่คุ้มค่าในพื้นที่ที่จำกัด ผักที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นผักสวนครัวทั่วไป ใน 1 ปีจะปลูกผักหลายครั้ง และผลผลิตส่วนใหญ่นำไปขายในท้องถิ่น โดยการจำหน่ายเองหรือขายส่งให้พ่อค้าคนกลางอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากตลาดในท้องถิ่นอำเภอคลองหอยโข่งมีความต้องการพืชผัก เพราะเกษตรกรส่วนซึ่งทำสวนยางพารามักจะไม่ปลูกพืชชนิดอื่น จึงต้องซื้อสินค้าเกษตรอื่นมาบริโภค แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าในครัวเรือนที่ปลูกผักเพียงอย่างเดียว นั้น สมาชิกบางคนในครัวเรือนหรือตัวเกษตรกรเองจะรับจ้างกรีดยางพาราเป็นอีกอาชีพหนึ่งด้วย ซึ่งในบางเวลาที่ราคาขายพาราดี เกษตรกรจะให้ความสำคัญกับการรับจ้างกรีดยางเป็นหลักจนละเลยหรือให้ความสำคัญน้อยต่อการปลูกผัก และในช่วงใดที่ราคาขายพาราตกต่ำ เกษตรกรเหล่านี้จะให้ความสำคัญกับการปลูกผักอีก จนบางครั้งเกษตรกรเองมีความสับสนว่าสิ่งไหนเป็นอาชีพหลัก ขึ้นอยู่กับอาชีพไหนให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ดีกว่ากันในแต่ละช่วงเวลา แต่ยังสามารถจัดเป็นระบบการผลิตระบบหนึ่งได้ เพราะยังคงมีการผลิตผักเพื่อจำหน่ายอยู่ในปัจจุบัน

ระบบยางพาราควบคู่กับการเลี้ยงโค พบ 5 ราย โดยเกษตรกรทำการปลูกยางพาราและเลี้ยงโคควบคู่ไปด้วย เกษตรกรในระบบการผลิตนี้จะให้ความสำคัญกับการปลูกยางพาราเป็นหลักในขณะที่การเลี้ยงโคเป็นรายได้เสริม ในทางปฏิบัติเกษตรกรจะต้องแบ่งเวลาในกิจกรรมการผลิตทั้งสองให้สมดุลกัน เนื่องจากทั้งสองกิจกรรมจะต้องใช้เวลาในการดูแลเอาใจใส่ ถ้าละเลยจะกระทบต่อผลผลิตและรายได้ในแต่ละส่วนได้ จากการสังเกตเกษตรกรที่ผลิตในระบบการผลิตนี้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี เพราะการเลี้ยงโคในเชิงพาณิชย์จะต้องใช้ทุนสูง โดยเฉพาะลูกและพันธุ์โค เกษตรกรต้องมีฐานะพอสมควรจึงจะเลี้ยงได้ การเลี้ยงโคเป็นทั้งการออมเงินและการลงทุนที่ดี เนื่องจากเป็นการค่อยๆสะสมเงินเป็นรูปของตัวโค และสามารถเปลี่ยนโคเป็นเงินสดได้ไม่ยาก ระบบการผลิตนี้จะพบในที่ราบและที่ราบลุ่ม เนื่องจากหญ้าสำหรับเลี้ยงมีมากพอ

ตาราง 18 ระบบการผลิตทางการเกษตรของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะระบบการผลิต	จำนวนเกษตรกร (n=92 คน)	ร้อยละ
ระบบยางพาราเพียงอย่างเดียว	69	75.0
ระบบยางพาราควบคู่กับการทำนา	12	13.0
ระบบยางพาราควบคู่กับการเลี้ยงโค	5	5.3
ระบบการปลูกผักเพียงอย่างเดียว	4	4.3
ระบบการทำนาเพียงอย่างเดียว	1	1.1
ระบบการเลี้ยงไก่เพียงอย่างเดียว	1	1.1

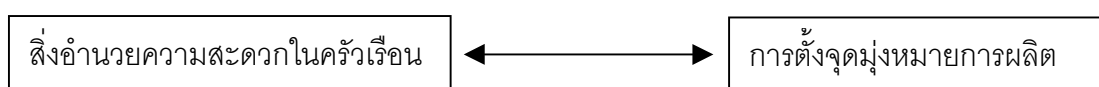
4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมกับการตั้งจุดมุ่งหมายในการผลิตของเกษตรกร

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมกับการตั้งจุดมุ่งหมายในการผลิต เน้นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการตั้งจุดมุ่งหมายเพื่อการตลาดเพียงอย่างเดียวและการตั้งจุดมุ่งหมายเพื่อการบริโภคและการตลาดควบคู่กันเพียงเท่านั้น เนื่องจากพบว่ากลุ่มตัวอย่างเกษตรกรเกือบทั้งหมดให้ความสำคัญกับการตั้งจุดมุ่งหมายสองลักษณะนี้เป็นสำคัญ ในทางตรงกันข้ามให้ความสำคัญน้อยมากต่อการตั้งจุดมุ่งหมายเพื่อบริโภคเพียงอย่างเดียว ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมกับการตั้งจุดมุ่งหมายในการผลิตของเกษตรกร พบว่ามีตัวแปรปัจจัยเศรษฐกิจสังคมเพียง 1 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการตั้งจุดมุ่งหมายการผลิต ได้แก่ ตัวแปรสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือน

ตัวแปรสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือนมีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการตั้งจุดมุ่งหมายการผลิตมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\chi^2 = 8.577$) เป็นไปได้ว่าอาชีพเกษตรกรมีความยากลำบากในการผลิตและความรับผิดชอบสูงก่อให้เกิดความตึงเครียด การบรรเทาภาวะดังกล่าวโดยใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือนจึงมีความสำคัญเพื่อบรรเทาความเครียด และอาชีพเกษตรกรนั้นเกษตรกรจะใช้เวลากับการทำการเกษตรสูงจึงมีเวลาน้อยในการดูแลงานบ้าน การมีสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือนจึงช่วยบรรเทาภาระงานบ้านได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นเกษตรกรจึงให้ความสำคัญกับการตั้งจุดมุ่งหมายการผลิตซึ่งสอดคล้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือน

ตาราง 19 การจับคู่ระหว่างตัวแปรสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือนกับการตั้งจุดมุ่งหมายในการผลิต

ระดับการมีสิ่งอำนวยความสะดวก	จุดมุ่งหมายการผลิต		
	ตลาด+บริโภค	ตลาด	รวม
ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือน	1	0	1
มีสิ่งอำนวยความสะดวก 1 - 6 อย่าง	9	38	47
มีสิ่งอำนวยความสะดวก 7 อย่างขึ้นไป	3	39	42
รวม	13	77	90

ภาพ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมต่อการตั้งจุดมุ่งหมายการผลิต

5. ความสัมพันธ์ระหว่างการตั้งจุดมุ่งหมายในการผลิตกับการตัดสินใจเลือกกระบวนการผลิต

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการตั้งจุดมุ่งหมายกับการตัดสินใจเลือกกระบวนการผลิตทางการเกษตร เน้นการวิเคราะห์เพียง 3 ระบบคือ ระบบการผลิตยางพาราเพียงอย่างเดียว ระบบการผลิตยางพาราควบคู่กับการทำนาและการทำนาควบคู่กับการเลี้ยงโค พบเพียง 2 ระบบการผลิตคือ ระบบการผลิตยางพาราเพียงอย่างเดียวและระบบการผลิตยางพาราควบคู่กับการทำนาที่มีการเลือกทำกันมากในพื้นที่ศึกษา ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการตั้งจุดมุ่งหมายการผลิตกับการตัดสินใจเลือกกระบวนการผลิตทางการเกษตรมีดังต่อไปนี้

การตั้งจุดมุ่งหมายการผลิต พบว่ามีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกกระบวนการผลิตทางการเกษตรทั้ง 2 ระบบโดยมีความสัมพันธ์กับระบบการทำสวนยางพาราเพียงอย่างเดียวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\chi^2 = 13.589$) และกับระบบการทำสวนยางพาราควบคู่กับการทำนามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\chi^2 = 16.307$) (ดูตาราง 22) การตั้งจุด

มุ่งหมายการผลิตมีความสัมพันธ์กับระบบการทำสวนยางพาราเพียงอย่างเดียว เป็นไปได้ว่าอาชีพเกษตรกรรวมเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงสูงทั้งต้นทุนการผลิต ปริมาณและคุณภาพผลผลิตรวมทั้งราคาผลผลิตมีความไม่แน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งยางพาราซึ่งเป็นพืชที่มีระยะเวลาตั้งแต่ปลูกจนถึงให้ผลผลิตมีระยะเวลาประมาณ 7-8 ปีเป็นระยะเวลาที่ยาวนานพอควร ซึ่งเกษตรกรไม่สามารถทราบราคาล่วงหน้ายาวนานเช่นนั้นได้ เกษตรกรเพียงแค่คาดการณ์หรือประมาณได้คร่าวๆเพราะระยะเวลาที่ยาวนานเช่นนั้นอาจมีการเปลี่ยนแปลงทางราคาได้ ดังนั้นเกษตรกรจึงให้ความสำคัญอย่างมากกับการตั้งจุดมุ่งหมายเพื่อการผลิต การตั้งจุดมุ่งหมายการผลิตจึงต้องรอบคอบเพราะถ้าไม่ให้ความสำคัญกับการตั้งจุดมุ่งหมาย เมื่อลงทุนผลิตยางพาราไปแล้วอาจไม่ประสบผลสำเร็จในภายหลัง

การตั้งจุดมุ่งหมายเพื่อการผลิตมีความสัมพันธ์กับระบบการทำสวนยางพาราควบคู่การทำนา เป็นไปได้ว่าในระบบการผลิตนี้มียางพาราเป็นองค์ประกอบหนึ่งซึ่งใช้ระยะเวลาที่ยาวนานและเป็นการลงทุนที่สูง เกษตรกรจึงให้ความสำคัญกับการตั้งจุดมุ่งหมายเพื่อการผลิตซึ่งจะต้องมีความรอบคอบและในระบบการผลิตนี้มีการทำนา ซึ่งการทำนานั้นสำหรับเกษตรกรเป็นความมั่นคงทางอาหารในครัวเรือน จะต้องมีสำรองไว้ตลอดทั้งปีและนอกจากบริโภคแล้วผลผลิตส่วนหนึ่งที่เหลือจากการบริโภคนั้นสามารถสร้างรายได้หรือเก็บไว้ขายเมื่อจำเป็นเนื่องจากผลผลิตข้าวสามารถเก็บรักษาได้เป็นเวลาแรมปี ดังนั้นเกษตรกรจึงให้ความสำคัญกับการตั้งจุดมุ่งหมายการผลิตซึ่งสัมพันธ์กับระบบยางพาราควบคู่กับการทำนา

ตาราง 20 การจับคู่การตั้งจุดมุ่งหมายการผลิตกับระบบยางพาราเพียงอย่างเดียว

จุดมุ่งหมายการผลิต	ระบบยางพาราเพียงอย่างเดียว		
	ไม่เลือก	เลือก	รวม
ตลาด+บริโภค	8	5	13
ตลาดเพียงอย่างเดียว	12	65	77
รวม	20	70	90

ตาราง 21 การจับคู่ระหว่างการตั้งจุดมุ่งหมายการผลิตกับระบบยางพาราควบคู่กับการทำนา

จุดมุ่งหมายการผลิต	ระบบยางพาราควบคุมการทำนา		
	ไม่เลือก	เลือก	รวม
ตลาด+บริโภค	7	6	13
ตลาดเพียงอย่างเดียว	72	5	77
รวม	79	11	90

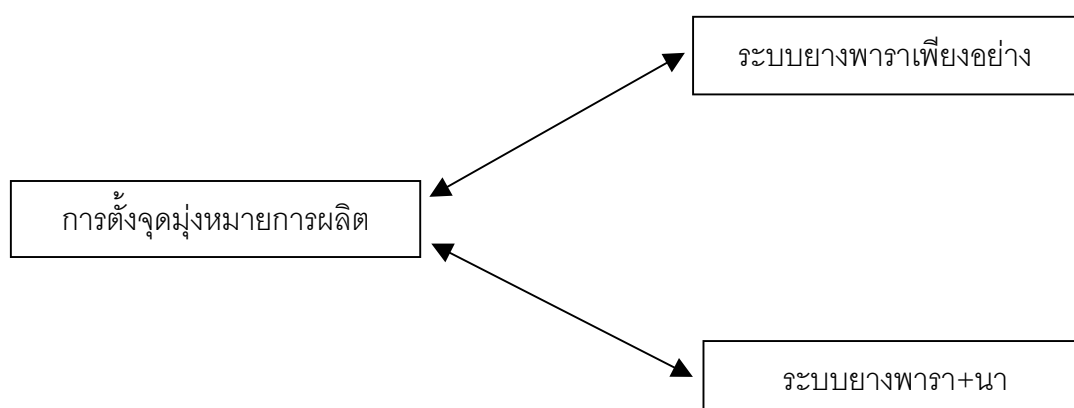
ตาราง 22 ความสัมพันธ์ระหว่างการตั้งจุดมุ่งหมายการผลิตกับการตัดสินใจเลือกระบบการผลิต

การตั้งจุดมุ่งหมายการผลิต x ระบบการผลิต	ค่าไค-สแควร์	df	P-value
การตั้งจุดมุ่งหมายการผลิต x ระบบยางพาราเพียงอย่างเดียว	13.589 ^{**}	1	.000
การตั้งจุดมุ่งหมายการผลิต x ระบบยางพาราควบคุมการทำนา	16.307 ^{**}	1	.000
การตั้งจุดมุ่งหมายการผลิต x ระบบยางพาราควบคุมการเลี้ยงโค	.894 ^{ns}	1	.344

หมายเหตุ

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ภาพ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างการตั้งจุดมุ่งหมายการผลิตกับการตัดสินใจเลือกระบบการผลิต

6. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมกับการตัดสินใจเลือกระบบการผลิต

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมกับการตัดสินใจเลือกผลิตระบบการผลิตทางเกษตรของเกษตรกร เน้นการวิเคราะห์เพียง 3 ระบบ คือระบบการผลิตยางพาราเพียงอย่างเดียว ระบบการปลูกยางพาราควบคู่กับการทำนาและการทำสวนยางพาราควบคู่กับการเลี้ยงโค โดยระบบการผลิตยางพาราเพียงอย่างเดียวเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางในขณะที่อีก 2 ระบบมีผู้เลือกปฏิบัติพอสมควรผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์มีดังต่อไปนี้

6.1 ระบบการทำสวนยางพาราเพียงอย่างเดียว

พบว่าตัวแปรปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม 1 ตัวแปรได้แก่ แหล่งข้อมูลข่าวสาร ที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกระบบการทำสวนยางพาราเพียงอย่างเดียวอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($\chi^2 = 6.852$) เป็นไปได้ว่าในเกษตรกรที่ทำสวนยางพาราเพียงอย่างเดียวซึ่งให้ความสำคัญกับการผลิตเพื่อขายเป็นหลัก การทราบราคาผลผลิตหรือข้อมูลทางการเกษตรจึงมีความสำคัญอย่างสูง ในทางกลับกันข้อมูลข่าวสารมีความสำคัญต่อเกษตรกรกลุ่มนี้เพื่อการตัดสินใจต่างๆในกระบวนการผลิต ดังนั้นแหล่งข้อมูลข่าวสารสำหรับการรับรู้ข่าวสารจึงมีความสำคัญต่อเกษตรกรเช่นกัน เพราะแหล่งข้อมูลข่าวสารแต่ละแหล่งมีความรวดเร็วและความแม่นยำของข่าวสารแตกต่างกัน เกษตรกรจึงให้ความสำคัญและเลือกแหล่งข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมกับความต้องการเพื่อบริโภคข่าวสาร ยิ่งเกษตรกรสามารถเลือกบริโภคข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข้อมูลข่าวสารมาก ก็เป็นโอกาสให้เกษตรกรมีทางเลือกในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรโดยเฉพาะการทำสวนยางพารา (ตาราง 23)

ตาราง 23 การจับคู่ระหว่างแหล่งข้อมูลข่าวสารกับระบบการทำสวนยางพาราเพียงอย่างเดียว

แหล่งข้อมูล	ระบบยางพาราเพียงอย่างเดียว		
	ไม่เลือก	เลือก	รวม
ติดตาม 1-2 แหล่ง	15	63	77
3 แหล่งขึ้นไป	5	7	12
รวม	20	70	90

6.2 ระบบการทำสวนยางพาราควบคู่กับการทำนา

มีตัวแปรปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม 2 ตัวแปรคือ ขนาดพื้นที่ถือครองและแหล่งข้อมูลข่าวสาร ที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกระบบการทำสวนยางพาราควบคู่กับการทำนา โดยขนาดพื้นที่ถือครองมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกระบบการทำสวนยางพาราควบคู่กับการทำนาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($\chi^2 = 6.043$) เนื่องจากในระบบการผลิตนี้ต้องการความมั่นคงในอาชีพสูงคือมีการทำนาไว้บริโภคและทำสวนยางพาราเพื่อสร้างรายได้ ยังมีขนาดพื้นที่ทำการผลิตมากก็สามารถผลิตข้าวและทำสวนยางพาราได้มาก ทำให้เกิดรายได้และสร้างความมั่นคงในการดำรงชีพได้ดีต่อที่ดิน จากการสังเกตและสอบถามอย่างไม่เป็นทางการหากมีพื้นที่ถือครองมากหากแม้บางกรณีลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ไม่ค่อยเหมาะสมนัก แต่เกษตรกรมีความพยายามปรับพื้นที่ให้เหมาะสมเมื่อเห็นว่าระบบการผลิตบางระบบมีความสำคัญ เช่น ในพื้นที่ลุ่มหลายพื้นที่ในอำเภอคลองหอยโข่งมีการปลูกยางพาราโดยการปรับพื้นที่ยกเป็นร่องสำหรับปลูกยางพาราและขณะที่บางส่วนของพื้นที่ลุ่มก็ยังคงมีการทำนาซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิม ดังนั้นถึงเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองมากก็มีโอกาสสนับสนุนเกษตรกรตัดสินใจเลือกระบบการผลิตนี้ สำหรับแหล่งข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกผลิตระบบการทำสวนยางพาราควบคู่กับการทำนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\chi^2 = 7.644$) เป็นไปได้ว่าในระบบการทำสวนยางพาราควบคู่กับการทำนานั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความผันผวนของราคาอยู่ตลอดเวลาการขึ้นลงของราคาจึงมีผลกระทบโดยตรงต่อรายได้ที่เกษตรกรจะได้รับประกอบกับการทำการเกษตรที่จะให้ได้ผลดีจำเป็นจะต้องใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้ประยุกต์ในการผลิต และแม้จะมีข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจอีกชนิดหนึ่งที่ผลิตควบคู่กันเพื่อใช้บริโภค แต่ผลผลิตที่เหลือส่วนหนึ่งก็จำเป็นจะต้องระบายออกสู่ตลาด ดังนั้นในระบบการผลิตนี้แหล่งข้อมูลข่าวสารจึงมีความสำคัญต่อการผลิต เพราะจะเป็นฐานข้อมูลให้เกษตรกรพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมต่อการผลิตของเกษตรกรเอง (ตาราง 24 และ 25)

ตาราง 24 การจับคู่ระหว่างขนาดพื้นที่กับระบบยางพาราควบคู่การทำนา

ขนาดพื้นที่	ระบบยางพาราควบคุมการทำนา		
	ไม่เลือก	เลือก	รวม
1-10 ไร่	27	1	28
11-30 ไร่	39	5	44
31 ไร่ขึ้นไป	13	5	18
รวม	79	11	90

ตาราง 25 การจับคู่ระหว่างแหล่งข่าวสารกับระบบยางพาราควบคุมการทำนา

แหล่งข่าวสาร	ระบบยางพาราควบคุมการทำนา		
	ไม่เลือก	เลือก	รวม
ติดตาม 1-2 แหล่ง	69	9	78
3 แหล่งขึ้นไป	10	2	12
รวม	79	11	90

6.3 ระบบการทำสวนยางพาราควบคุมกับการเลี้ยงโค

มีปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมเพียง 1 ตัวแปรคือการออม ที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกระบบการทำสวนยางพาราควบคุมกับการเลี้ยงโคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\chi^2 = 9.615$) เป็นไปได้ว่าเนื่องจากในระบบการผลิตนี้มีพืชและสัตว์เศรษฐกิจอย่างละชนิดในการสร้างรายได้ การผลิตยางพาราและการเลี้ยงโคนั้นจะต้องใช้เงินลงทุนพอสมควร การออมจึงเป็นที่มาหนึ่งของการลงทุนเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าเกษตรในระบบนี้ ในขณะที่เดียวกันในระบบนี้ยางพาราเป็นพืชที่ให้ผลตอบแทนอย่างสม่ำเสมอตลอดทั้งปี และโคมีต้นทุนในการเลี้ยงโดยเฉพาะอาหารต่ำแต่สามารถสร้างรายได้ได้ดี ทำให้เกษตรกรมีรายได้แน่นอนกว่าอาชีพเกษตรกรรมอื่น และมีภาวะความเสี่ยงต่ำ เกษตรกรจึงมีเงินเหลือเก็บได้อย่างดี ยิ่งเกษตรกรมีเงินเหลือเก็บมากหรือเงินออมมากก็จะมีเงินลงทุนที่ใช้ทำสวนยางพาราและซื้อโคมาเลี้ยงเพิ่ม หรือขยายกิจการให้ใหญ่ขึ้น

ตาราง 26 การจับคู่ระหว่างการออมต่อระบบยางพาราควบคุมการเลี้ยงโค

การออม	ระบบยางพาราควบคุมการเลี้ยงโค		
	ไม่เลือก	เลือก	รวม
ไม่มีเงินออม	21	0	21
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000	30	1	31
10,001 ขึ้นไป	34	4	38
รวม	85	5	90

ตาราง 27 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมกับการตัดสินใจเลือกผลิตรบบการทำสวนยางพาราเพียงอย่างเดียว

ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม	ค่าไค-สแควร์	df	P-value
การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม	.970 ^{ns}	2	.616
อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือน	3.818 ^{ns}	2	.148
ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร	1.712 ^{ns}	2	.425
แหล่งข่าวสารทางการเกษตร	6.852 [*]	2	.033
จำนวนแรงงานในครัวเรือน	.839 ^{ns}	2	.657
อายุ	.129 ^{ns}	1	.720
ระดับการศึกษา	3.974 ^{ns}	2	.137
รายได้รวมต่อปี	2.210 ^{ns}	2	.331
อุปกรณ์และเครื่องมือทำการเกษตร	2.713 ^{ns}	2	.258
แหล่งเงินทุน	1.274 ^{ns}	3	.735
จำนวนหนี้สิน	.051 ^{ns}	1	.821
การออมเงิน	.592 ^{ns}	2	.744
การนำความรู้มาปรับใช้ในการผลิตทางการเกษตร	2.472 ^{ns}	3	.480
การติดตามข่าวสารราคาผลผลิตทางการเกษตร	3.243 ^{ns}	3	.356
วิธีการตลาด	4.501 ^{ns}	3	.212

ns ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 28 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมกับการตัดสินใจเลือกผลิตรบบการทำ

สวณยางพาราควบคู่กับการทำนา

ปัจจัยเศรษฐกิจสังคม	ค่าไค-สแควร์	df	P-value
การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม	.071 ^{ns}	2	.965
อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือน	.416 ^{ns}	2	.812
ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร	6.043 [*]	2	.049
แหล่งข่าวสารทางการเกษตร	7.644 [*]	2	.022
จำนวนแรงงานในครัวเรือน	1.123 ^{ns}	2	.570
อายุ	.207 ^{ns}	1	.649
ระดับการศึกษา	3.239 ^{ns}	2	.198
รายได้รวมต่อปี	1.671 ^{ns}	2	.434
อุปกรณ์และเครื่องมือทำการเกษตร	4.302 ^{ns}	2	.116
แหล่งเงินทุน	3.354 ^{ns}	2	.187
จำนวนหนี้สิน	1.290 ^{ns}	3	.732
การออมเงิน	2.366 ^{ns}	3	.494
การนำความรู้มาปรับใช้ในการผลิตทางการเกษตร	3.366 ^{ns}	3	.339
การติดตามข่าวสารราคาผลผลิตทางการเกษตร	5.171 ^{ns}	3	.160
วิธีการตลาด	.021 ^{ns}	1	.886

ns ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 29 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับการตัดสินใจเลือกผลิตระบบการ

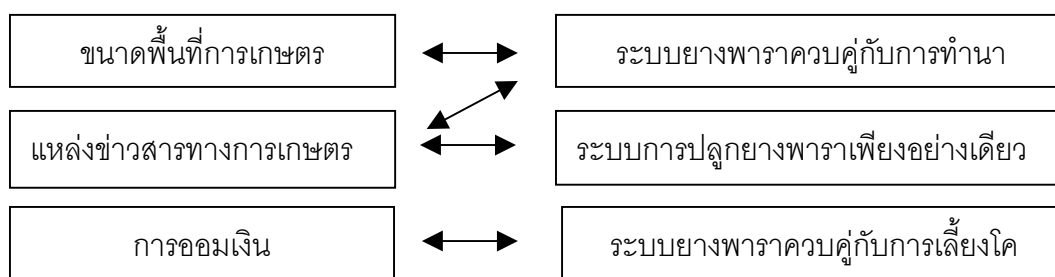
ทำสวนยางพาราควบคู่กับการเลี้ยงโค

ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม	ค่าไค-สแควร์	df	P-value
การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม	.619 ^{ns}	2	.734
อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือน	.412 ^{ns}	2	.814
ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร	.344 ^{ns}	2	.842
แหล่งข่าวสารทางการเกษตร	3.286 ^{ns}	2	.193
จำนวนแรงงานในครัวเรือน	1.761 ^{ns}	2	.415
อายุ	.106 ^{ns}	1	.745
ระดับการศึกษา	1.540 ^{ns}	2	.463
รายได้รวมต่อปี	.795 ^{ns}	2	.672
อุปกรณ์และเครื่องมือทำการเกษตร	1.817 ^{ns}	2	.403
แหล่งเงินทุน	.122 ^{ns}	2	.941
จำนวนหนี้สิน	1.290 ^{ns}	3	.732
การออมเงิน	9.615 [*]	3	.022
การนำความรู้มาปรับใช้ในการผลิตทางการเกษตร	2.674 ^{ns}	3	.445
การติดตามข่าวสารราคาผลผลิตทางการเกษตร	2.315 ^{ns}	3	.510
วิธีการตลาด	.042 ^{ns}	1	.837

ns ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ภาพ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมต่อการตัดสินใจเลือกผลิตระบบการเกษตร